

Onderzoek “EVB+ in beeld!”. Wat is volgens professionals en verwanten belangrijk om betekenisvolle zorgrelaties tussen EVB+ cliënten en hun begeleiders op te bouwen?

In het onderzoek EVB+ in beeld! hebben professionals en begeleiders verteld wat zij belangrijk vinden om een betekenisvolle zorgrelatie op te bouwen tussen begeleiders en EVB+ cliënten. Deze factsheet geeft een overzicht van 4 voorwaarden die een relatie betekenisvol maken, en een overzicht van factoren die het opbouwen van een dergelijke relatie beïnvloeden.

Wanneer is een zorgrelatie betekenisvol?

Gelijkwaardigheid

In een betekenisvolle relatie benadert de begeleider de cliënt op een positieve, gelijkwaardige manier. Een complimentje geven en een cliënt zelf keuzes laten maken waar dat mogelijk is kunnen daarbij helpen. Beheersmatig of met macht werken zorgt ervoor dat geen betekenisvolle relatie opgebouwd wordt.

“Jij had eigenlijk bedacht dat je links om ging, en de cliënt gaat rechts om. Dan denk ik, maakt niet uit. Niet altijd er boven staan, laat ook een cliënt zelf eens dingen bepalen. Ik ben niet de baas”.

“Geef hem eens een compliment, dat vind je zelf ook hartstikke mooi. Dat ze zeggen van je hebt hartstikke leuk gewerkt”.

Wederzijds begrip

In een betekenisvolle relatie begrijpen cliënten en begeleiders elkaar. Een begeleider kan betekenis geven aan gedrag van de cliënt en gebruikt communicatie passend bij het niveau van de cliënt (bijvoorbeeld het ondertitelen van dingen die in de omgeving gebeuren, gebruik van picto's, duidelijke taal).

“Een cliënt kunnen lezen”.

“Ik kom zo. Zo.. Ja, wat is zo. Je kan daar wel duidelijker over zijn. Bijvoorbeeld we staan op als ik mijn kopje koffie leeg heb”.

Meebewegen

In een betekenisvolle relatie beweegt de begeleider mee met de capaciteiten, behoeften en voorkeuren van de cliënten. Deze verschillen namelijk per moment.

“De ene keer doet de cliënt 80% en als het dan wat slechter gaat doet de cliënt 10% en doen wij 90 ofzo. Al gaan we de vaatwasser instapelen en dat lukt niet. Dan kijken we ernaar. En dan tik je voor mijn part het bord alleen maar aan, en dan doe ik hem er wel in. Maar we doen het samen”.

“Wij hebben bijvoorbeeld een cliënt die vindt andere mensen gewoon niet zo leuk. Dat kan. Daar kan de cliënt ook niks aan doen. Het is natuurlijk wel handig als je met 4 man tegelijk kan eten. Maar vindt hij dat nu leuk?”.

Ontwikkelingsmogelijkheden

Een relatie is betekenisvol wanneer de ontwikkelingsmogelijkheden van cliënten worden benut. Denken in mogelijkheden om het leven van cliënten te verrekenen in plaats van in beperkingen.

“Hij kan absoluut leren. Dat zijn dan kleine dingetjes zoals zijn broek omhoog hijsen of een tandenborstel vasthouden, maar die kleine dingen kan die wel beter leren”.

“De neiging bij EVB+ is van oké we hebben het gevonden, dit is goed. Maar ik vind dat je open moet blijven kijken naar mooie dromen of dingen waarin ze opnieuw geprikkeld worden. Dan kunnen we het leven verrekenen”.

Welke factoren beïnvloeden het opbouwen van een betekenisvolle relatie?

Cliënt condities

Een viertal factoren zijn geïdentificeerd die het voor cliënten (on)mogelijk maken om een betekenisvolle relatie aan te gaan met begeleiders, namelijk:

- **Vertrouwen** in de begeleider dat hij/zij er voor de cliënt is;
- **Structuur** om de dag voorspelbaar en duidelijk te maken, maar ook **flexibiliteit** wanneer die structuur niet past;
- Een gevarieerd en uitdagend **dagprogramma** om loze momenten te voorkomen;
- **Acceptatie en respect** zodat cliënten zichzelf kunnen zijn.

“Als de cliënten dat door hebben.. Het maakt niet uit wat er gebeurt, we gaan gewoon weer verder, en je bent nog altijd even leuk”.

“Dan is er een structuur bepaald, maar dan komt er dat stukje wat hij vandaag niet zo leuk vindt. Dan gaat hij er zeker tegen protesteren. Een cliënt kan bepalen dat de structuur op dat moment niet past”.

Karakter en deskundigheid van begeleiders

Het karakter en de deskundigheid van begeleiders beïnvloeden de mate waarin zij in staat zijn om een betekenisvolle relatie op te bouwen. Eigenschappen die mensen van nature kunnen bezitten vormen het **karakter** (enthousiasme, geduld, veerkracht, creativiteit, humor), terwijl **deskundigheid** wordt verkregen in opleiding en door ervaring (kennis, kwetsbare houding, zelfreflectie).

“Liefde voor je beroep. Zonder passie voor die mensen, als je het niet met liefde doet lijkt, het me vrij onmogelijk om dat [het opbouwen van betekenisvolle relaties] voor elkaar te krijgen”.

“Vind ik iets niet leuk, dan laat ik het ook merken. Ik probeer niet te spelen. Ik denk dat het heel goed is om aan te geven waar jezelf ook zit. En daar ook je grens in aan te geven. En aangeven van nu niet meer verder, nu is het goed. Nu gaan we verder, je kan dit of dit”.

“Je moet naar je eigen handelen kunnen kijken en zien: O kijk wat ik doe, het werkt gewoon niet, het brengt hem niks”.

Betrokkenheid van verwanten

Een goede samenwerking tussen verwanten en begeleiders, teams en de gehele organisatie is een voorwaarde om betekenisvolle relaties op te kunnen bouwen. Verwanten hebben inzicht in hoe te reageren in bepaalde situaties en geven betekenis aan gedrag, en zijn daarmee onmisbaar in het vormgeven van zorgplannen. Daarnaast helpt deze samenwerking begeleiders om cliënten te leren lezen en begrijpen.

““Hij vindt het heerlijk om in bad te gaan ‘s avonds, maar om een of andere reden ervaarde die toch altijd even wat spanning als die in bad ging. En wij kwamen er maar niet achter. Ik heb het aan zijn zus gevraagd en die zei: ‘Vroeger woonden wij in zo’n oude woonboerderij en daar was een heel oud bad en als er dan een beetje laag water in zat kon je wel eens een schokje krijgen. Daar schrok die altijd van’. Dus dan weet je meteen waar het vandaan komt. Dan hoef je geen traject in, geen rare fratsen, dan is het zoals het is. En het beste wat je kunt doen is hem ondersteunen en zeggen dat het goed komt”.

Context

De context waarin begeleider en cliënt elkaar ontmoeten beïnvloedt de mate waarin een betekenisvolle relatie opgebouwd kan worden. De context wordt gevormd door het **team**, de **organisatie** en de **setting**.

- Samenwerking en een open cultuur binnen het team en organisatie breed bevorderen relaties
- Voorwaarden binnen een organisatie die nodig zijn om een relatie op te bouwen zijn continuïteit van begeleiders, geld, tijd en goed inwerken.
- Een kleine groep waarbij rekening is gehouden met onderlinge relaties tussen cliënten biedt een rustige setting waarbinnen relaties opgebouwd kunnen worden.

“Bij 1 van onze woningen laten ze ‘s morgens de tijd los. De tijd die nodig is bij de verzorging die wordt gepakt. Iedereen hoeft niet om 10 uur op dagbesteding te zijn, dat mag ook om half 12. Als jij dan een mooie ochtend hebt gehad, is dat alleen maar mooi. Maar dan ben je natuurlijk wel afhankelijk van andere partijen. En je vraagt ook wat van dagbesteding. Die moeten om half 12 voor die cliënt wel weer de dag beginnen zoals die gewend is met een gitaar liedje en een kopje koffie”.